

tana, ut securos illas faciat & erigat, ne timeant quæ irrogari possunt à perfidis, sed in persecutiōe alacres sint, certi quia omnes qui in Christo recte conuertuntur, odio habentur etiam à corporis sui membris. Mali autem in deterius proficiunt, dum uident multos sibi dare assensum, ira ut cæteros in errorem mittant. Dum enim sciuntur esse mali & deceptores, & nihilominus florere & prosperari in mundo, attrahunt quosdã ut imitatores eorum efficiantur, non solum in proprijs erroribus puniendi, uerumetiam in horum quos exemplo suo deperdunt.

¶ Tu uero perseuera in his quæ didicisti, & quæ tibi credita sunt, sciens à quibus didiceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ possunt te erudire ad salutem.

Multũ prodesse significat, ueteris testamenti habere noticiam. Ipsas enim sacras literas dicit quæ Christi personam insinuant, & incarnationem eius ad salutem hominũ redimendam declarant. Hortatur enim ut in his proficiat. Antiquitas em̄ hæc robur est nouitatis, sciens quia à quo didicit firma est autoritas. Signa enim & prodigia uidit facta per eum, quibus omnis sermo succubit. ¶ Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad doctrinam, ad correptionem, ad redintegrationem, ad cruditionem quæ est in ipsa iusticia, ut paratus sit homo dei ad omne opus bonum consummatus. Manifestum est, quia omnis scriptura cuius deus autor ostenditur utilis est. Ad hoc em̄ data est ut proficiat imperitis & instauret deformes, attrahens iniquos ad iusticiam, ut homo dei in omni opere bono perfectus sit. In nouo em̄ homine gradatim, proficiens constituit illum hominem dei.

CAPUT IIII.

TEstor coram deo & Christo Iesu qui iudicaturus est uiuos & mortuos & aduentum ipsius & regnum eius, prædica hoc uerbũ, in sta oportune, importune, argue, hortare, increpa, in omni magnanimitate & doctrina.) Tam sollicitè mandat inuiolate prædicandum dei donum, ut cum testatione dei patris

& Christi filij eius hoc moneat curandum, instandumq; in eo, ut assidua prædicatione & crebra obiurgatione cū oportunitate prouocet ad meliorem profectum, & ut facilius arguenti assentiant, sine amaritudine hoc agendū hortatur. ¶ Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria magistros sibi agerent prurientes auribus, & à ueritate quidem auditū auertēt, ad fabulas uero cōuertentur.) Et hæc simili mō prophetia est sancti apostoli, qui præscius futurorū instandū in doctrina sollicitè præcipit, ut formati in fide & bonis operibus eruditi in disciplina sana robusti maneant, ut postremo tempore cū quidam à ueritate ad errorem cōuertī cœperint immobiles perseuerent. Tales em̄ futuros dicit qui pro desiderijs suis doceri se uelint, ut à magistris constantibus & ueracibus ad hos cōuertant, q̄ hæc illos doceat quæ libenter audiant, quia ueritas illis aspera uidebitur, ut relicta sana doctrina fabulis uacent. Nolunt enim argui maligna opera sua, quare tales uolunt magistros qui seruiant moribus eorum. Pruriunt enim aures eorum ut audiant fabulas uanitatū cōpositas sub nomine doctrinæ quibus delectentur. Quod nullis tam propriū est q̄ Manichæis, qui nescio quæ habent diuersa cōmentā inflatis nominibus nuncupata, cū sint res friuolæ & quædā deliramēta. ¶ Tu uero sobrius esto, in omnibus patiens, opus fac Euangelistæ ministeriū tuū exple. Ego em̄ iā delibor, & tps solutionis meæ instat.) Admonet & hortat ut uigilet, in disciplina ecclesiastica uiriliter agat, scripturas exp̄anet, ut prudentes & eruditi manes fabulas uitent. Apostolus em̄ sciens passionē suā imminere, exemplū piæ cōuersationis & sanæ doctrinæ in sancto Timotheo uult relinquere, ut per traducem nūq̄ desissent doctores idonei: passionem tamen suā delibationem appellat. Deo enim immolatur, qui pro eius iusticia patitur. ¶ Certamen bonū certauī, cursum consummaui, fidē seruaui qd̄ reliquum est reposita est mihi iusticiæ corona quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed & his qui dili-

gunt aduentum eius.) Omnia quæ sibi & cæteris utilia essent & prospera seruasse se memorat. Non solum enim in uerbis, sed & in operibus formam se præbuit audientibus, ut & auctori suo ueritate prædicationis fidelis dispensator existeret, & cōtra mundi principes & potestates omni sollicitudine & peritia colluctatus, exemplum quomodo uincerentur relinqueret, ut inuiolata doctrina, & agonis legitimum certamen dignos illos faceret coronari, quia deus iustus iudex dabit amplissima præmia diligentibus se & expectantes filium eius de cælis.

¶ Sollicitus esto uenire ad me q̄ primū. Demas enim mēdereliquit diligēs hoc seculū, & abiit Thesalonicā, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecū solus. Marcum assume & adduc tecum, est enim mihi utilis in ministerio. Tychicum autē misi Ephesum.) Cum cōstet omnem instructionē uiri ecclesiastici in epistola cōtineri, propter multā tamen charitatem præsentia eius desiderat. Marco autē idcirco testimonium dat, quia memor est præteritorum eius laborum. ¶ Penulam quam reliqui Troade apud Carpum ueniens affer tecum & libros: maxime autē mēbranas.) Apostolus natura Iudeus fuit, nec quicquam habuit alienum, Vnde ergo illi penula? Sed quia erat à Tarso quos constat in societatem Romanorum receptos, ut de cætero appellarētur ciues Romani, idcirco necesse est eos & curiam habere, in quā more Romanorum penulati conueniant. Quicumq; em̄ illo tempore cum muneribus obuiam exissent Romanis, in munirate perpetua donati, ciues Romani & fratres eorū nuncupabantur teste eodem Apostolo. Potest ergo fieri ut si non suam, quia eorum se legi dederat, patris sui haberet penulam. ¶ Alexander ærarius multa mala mihi ostendit, reddat illi dominus secūdam opera sua, quem & tu deuita. Valde enim resistit uerbis nostris.) Alexander iste & Demas supradictus collegæ fuerunt. Hi prius cum Apostolo erant, simulantes illi amicitiam: & quia fallaces tempore probabantur, ambo ab eo recesserūt. Hic autem ærarius, qui audacior erat in malis, sic ab eo re

ro recessit, ut & contradictor uerborum eius existeret. Qui ergo Apostolo ausus erat contradicere, non immerito euitandum hunc admonet, dei iudicio istum dimit- tens. ¶ In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt, non illis imputetur. Pressurā & tribulationes sibi illatas, defensionem suam nūcupat. Passio enim Christianis uita est, & persecutio defensio. Pressura em̄ illata pro iusticia, defendit illum in die iudicij, reos constituens perfidos. Inter ipsa ergo initia illata pressuræ derelictum se conqueritur: & quia scit hāc esse cōsuetudinē, nō illis uult imputari, quia & dominū a Iudæis apprehesum, discipuli reliquerūt, quippe cū scriptum sit in propheta: Percutiam pastorem, & dispergen- tur oues gregis. ¶ Dominus autem assistit mihi, & confortauit me, ut per me predicatio impletur, & audirēt omnes gentes. Propter qđ domini Christi auxilijs mun- nitum se dicit & auctum uirtute, ut prædicationem im- pleret in omnibus gentibus: idcirco ignosci petit eis, a quibus derelictus est in necessitate, ut bene acceptas a deo, uindictam non quærat. Hac enim causa amplius adiutū se credit a deo, quia derelictus est ab omnibus. ¶ Et liberatus sum de ore leonis. Liberauit me dominus ab omni opere malo, & saluū faciet in regno suo cælesti, cui gloria in æternū, Amen. Similiter dicit & Petrus co- apostolus eius, quia aduersarius noster diabolus circuit fremens, sicut leo quærens quē deuoret. Sed quia in Apo- stolo occasionem non inueniebat, qua illum deciperet, per filios suos pressuram illi incitabat & pœnas, ut si nō quasi peccator uel quasi iustus, de hac tamen tolletur ui- ta, ne multos hortaretur ad fidem. Quod cum propē im- pleret dei prouidentia, liberatus Apostolus insultat illi infirmum illū testificans, quia de ore eius ereptus est, quia quod cupiuit implere, non potuit. Igit̄ dei auxilijs mor- ti se ereptum gratulatur, & de prouidentia dei tam secu- rus est, ut & de futuris tērationibus liberari se credat: & non solum liberari ad præsens, uerumetiam saluum se futurum in die iudicij, & regnaturum cū domino Chri-
Nn 5 sto

sto in æterna secula. ¶ Saluta Priscillam & Aquilam & Onesiphori domum. Erastus remāsit Corinthi. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Sollicitus esto ante hyemē uenire.) Aquila & Priscilla hi sunt, apud quos hospitatus operabatur manibus. Onesiphorus autē hic est, cuius testis est in prima epistola. Quid est tamen, ut præsente Apostolo, qui mortuos excitabat, Trophimus infirmaretur? Sed signa propter incredulos facta sunt: & quia ex diuersis causis meritum collocatur apud deū, ut siue qui in tribulatione, siue in ægritudine deo gratias agit: nec ab aduersa parte suffragium quærit, ut p̄ficiat meritis apud deum. Propter imbres autem & frigora commouit ut autumnus ad se ueniret. ¶ Salutat te Eubolus & Pudens & Linus & Claudia & omnes fratres.) More cōsuetō implēta est epistola salutatione fratrum. ¶ Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Vale.) Hæc subscriptio Apostoli est, quod signum esse dicit in omni epistola. Et quia filius dei idem filius hominis est, & Iesus dicitur & Christus, ut & homo significetur & deus, duobus nominibus nuncupatur. Vtroq; tamen nomine dignitas designatur, qua ratione sunt posita nomina.

DIVI AM-

BR. OSII MEDIOLANENSIS EPISCO-
pi commentarij in epistolam beati Pauli
ad TITVM.

¶ PRAEFATIO.

Titum Apostolus consecrauit Episcopum, & ideo cōmonet eum ut sit sollicitus in ecclesiastica ordinatione, id est, ad quosdā q̄ simulatiōe quadā dignos se ostentant, ut sublimem ordinem teneant, simulq; & hæreticos ex circū nescione corripiendos.

Caput